

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**Ομιλία της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη για την ανακήρυξη της Παγκόσμιας
Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας στην 43η Γενική Σύνοδο της UNESCO στη Σαμαρκάνδη**

Αξιότιμες και αξιότιμοι κυρίες και κύριοι Πρέσβεις,
Αξιότιμες και αξιότιμοι κυρίες και κύριοι Υπουργοί,
Κυρίες και κύριοι,

«Μήγαρις έχω άλλο στο νου μου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;». Με αυτά τα λόγια ο Διονύσιος Σολωμός συμπυκνώνει, όσο κανείς άλλος στη σύγχρονη ελληνική γραμματεία, την οργανική σχέση της γλώσσας με το μεγαλύτερο πανανθρώπινο αγαθό, την ελευθερία. Ο Διονύσιος Σολωμός, ο εθνικός ποιητής της Ελλάδας, πεθαίνει στις 9 Φεβρουαρίου 1857. Και είναι η επέτειος του θανάτου του, η ημέρα, η οποία ανακηρύσσεται, εδώ, στην 43η Γενική Διάσκεψη της UNESCO, σε Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας.

Ο Διονύσιος Σολωμός κομίζει διαχρονικό και οικουμενικό μήνυμα. Όπως οικουμενική ακτινοβολία έχει και η ελληνική γλώσσα, που ομιλείται και γράφεται ακατάπαυστα, σχεδόν τέσσερις χιλιετίες, αποτελώντας την παλαιότερη ινδοευρωπαϊκή γλώσσα με γραπτά τεκμήρια. Στο πέρασμα των αιώνων, η ελληνική γλώσσα αναπόφευκτα εξελίχθηκε, για να καταλήξει στην κοινή νεοελληνική, η οποία τροφοδοτείται, διαρκώς και γόνιμα από τις παλαιότερες μορφές της. Δεν μιλούμε, ασφαλώς, τη γλώσσα του Ομήρου, ούτε του Σοφοκλή. Η αττική, όμως, διάλεκτος, που εξελίχθηκε στην ελληνιστική γλώσσα, τη lingua franca της εποχής της, αποτελεί τη βάση της νεοελληνικής.

Ο οικουμενικός δυναμισμός της ελληνικής συνιστά, άλλωστε, απτή ιστορική πραγματικότητα. Η ελληνική αποτελεί το αυθεντικό ετυμολογικό αρχέτυπο στη γένεση του ευρωπαϊκού λόγου. Μετέπλασε δημιουργικά το αλφάβητο, που δανείστηκε από τους Φοίνικες. Και το ελληνικό αλφάβητο, με τη σειρά του, γέννησε το λατινικό, το πιο διαδομένο σύστημα γραφής παγκοσμίως. Το ίδιο ισχύει και για την εσωτερική δομή της ελληνικής, με την ορθογραφία, τη φωνητική, τη γραμματική και το συντακτικό της, ακόμη και στα ιδιώματα και τις διαλέκτους του, η οποία αποτελεί το θεμέλιο για τις περισσότερες ινδοευρωπαϊκές γλώσσες.

Η ακτινοβολία, όμως, της ελληνικής έγκειται στην εδραίωσή της ως ιδανικού οχήματος για την έκφραση και την ενσάρκωση των προϊόντων της ανθρώπινης διάνοιας. Στις επιστήμες, τα γράμματα και τις κατακτήσεις της τεχνικής, η ελληνική γλώσσα έχει κυρίαρχη θέση, καθώς δάνεισε όχι μόνο όρους και λέξεις, αλλά στάθηκε το υπόβαθρο για τη βέλτιστη οργάνωση και συστηματοποίηση ιδεών, υποθέσεων και θεωριών, αλλά και το εργαλείο για την επαλήθευσή τους και την πρακτική εφαρμογή τους.

Από τα έπη του Ομήρου και του Ησιόδου, τα ελληνικά αποτελούν έκτυπο παράδειγμα της οργανικής σύνδεσης γλώσσας και πολιτισμού. Η παράδοση, μάλιστα, της προφορικότητας δε χάνεται απλά στα βάθη των αιώνων. Ταξίδεψε στις χιλιετίες για να δώσει έξοχα δείγματα γραμματείας, φτάνοντας ως τα νεότερα ελληνικά δημοτικά τραγούδια, καταδεικνύοντας τη σημασία της γλώσσας για τη

δημιουργία, την εξέλιξη, τη διάσωση και την άνθιση και του υλικού και του άυλου πολιτισμού. Όλες οι γλώσσες αποτελούν αποθετήριο του υλικού και του άυλου πολιτισμού των λαών. Η ελληνική, με τη μακραίωνη ιστορία της και την αδιαμφισβήτητη επίδρασή της στη γένεση και την εξάπλωση του δυτικού πολιτισμού, αποτέλεσε και αποτελεί κατ' εξοχήν όχημα επαφής και διάδρασης των πολιτισμών της ανθρωπότητας.

Η ελληνική υπήρξε η γλώσσα των ομηρικών επών, των ελεγείων του Πινδάρου, των τραγωδιών του Ευριπίδη και των κωμωδιών του Αριστοφάνη. Η γλώσσα της ιστοριογραφίας του Θουκυδίδη, της οντολογίας και της γνωσιοθεωρίας του Πλάτωνα, της λογικής και της μεταφυσικής του Αριστοτέλη. Η γλώσσα της αθηναϊκής δημοκρατίας και των θεσμών της, αλλά και του βασιλείου του Μεγάλου Αλεξάνδρου, για να επιβληθεί στη συνέχεια ως η γλώσσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και να περάσει στους λογίους της Αναγέννησης. Υπήρξε, η γλώσσα των Ευαγγελιστών και το όχημα του κηρύγματος του Αποστόλου Παύλου.

The ecumenical dynamism of the Hellenic glossological phenomenon is not a philological paradox or archaeognostic phantasy, but a pragmatic fact based on historical exelixis.

The Hellenic glossa is the authentic etymological archetype and central organ in the genesis of European logos, the basic architect of its lexis, as well as its alphabet, phonetics, syntax, grammar, semiology and semantics, even in idioms and dialects.

The lexicon and encyclopedia of Europe are a Hellenic palimpseston. Hellenic influence on Western idiomorphy has been not just energetic and plethoric, but catholic and catalytic.

The Hellenic glossa and noesis have offered the gnoseological and epistemological system, including onomastics and technical phraseology, methodology and criteria, prototypes, analogs and parallels, as the basis for the organization of ideas, hypotheses and theories leading to diagnosis, characterization, categorization, and hermeneutics.

The Hellenic paradigm is everywhere in the cosmos of philosophy, episteme, and techne, technology and anthropology, economy and ecology.

From Hesiodic theogony and cosmogonic mythology on chaos and taxis, to Homeric epic poetry about the epoch of heroes;

From Pindaric lyrical elegies to Sophoclean and Aristophanic theatrical dramas and comedies;

From Herodotean and Thucydidean historiography to Demosthenic rhetoric and logography;

From Socratic maieutic dialogue and ideas on arete, ethos, aristeia and paideia, to Platonic ontology and philosophy on gnosis, psyche and politeia, as well as Aristotelean logic and analytical skepsis in physics and metaphysics;

From Euclidean and Archimedean geometry, Pythagorean theorems and axioms on mathematics and music, to the mechanics of Heron of Alexandria.

Also, from the aesthetics and symbolisms of the plastic and iconistic technae in pursuit of harmony and symmetry, as part of the holistic idea of kallos, to the icon of 'kalos kagathos' in the syllogism about the polis and politics, that led from aristocracy and tyranny to the theory and praxis of Periclean democracy;

And later on, from the strategic pragmatism of the Macedonian dynastic monarchy, to Alexander's Ecumene, and from the Hellenistic basileia to Roman autocracy.

Finally, from the Hellenization of the Christian kerygma by the Evangelists and Paul in his homilies and epistles, to the crystallization of the dogma in patristic theology.

Για να ακολουθήσουμε το πρότυπο του Ξενοφώντος Ζολώτα. Οι σημερινοί Έλληνες είμαστε υπερήφανοι για τη γλώσσα «που μας έδωσαν ελληνική», όπως έχει γράψει ο νομπελίστας ποιητής Οδυσσέας Ελύτης. Είμαστε υπερήφανοι, γιατί η ελληνική γλώσσα δεν μας ανήκει αποκλειστικά ως μητρική μας γλώσσα. Είμαστε οι θεματοφύλακες της οικουμενικής της απήχησης». Σας ευχαριστώ.